

Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuva

Syksy 2010

Syksyn 2010 tilannekuvan keskeisimmät havainnot.....	3
1 Johdatus tilannekuvaan	5
1.1 Mitä tilannekuvalla tarkoitetaan	5
1.2 Tilannekuvatyon toteuttaminen ja menetelmät.....	5
2 Henkilöturvallisuutta vaarantava rikollisuus.....	7
2.1 Toimenpiteet henkilöturvallisuuden kehittämiseksi	12
3 Toimitila- ja materiaaliturvallisuutta vaarantava rikollisuus	15
3.1 Toimenpiteet toimitila- ja materiaaliturvallisuuden lisäämiseksi.....	19
4 Tietoturvallisuutta vaarantava rikollisuus.....	20
4.1 Huomioitavaa tietoturvallisuuden kehittämisessä.....	22
5 Tuotantoa ja toimintaa vaarantavat erityiset rikollisuuden alat	24
5.1 Talousrikollisuus, harmaa talous ja korruptio.....	24
5.2 Petosrikollisuus	30
5.3. Yritystoiminnan laitton häirintä ja ääriliikkeiden rikollisuus.....	34
5.4 Toimenpiteet tuotantoa ja toimintaa vaarantavan rikollisuuden ehkäisemiseksi.....	35
6 Lähdetahot ja lähteet.....	39
Tilannekuvatyöhön osallistuneet yhteisöt ja niiden tuottamat lähteet.....	39
Muut lähteet	40
Liitetilastoja	43

Arkistoviite KRP/RTP 5969/213/10

Syksyn 2010 tilannekuvan keskeisimmät havainnot

Pohjoismaissa on liikkeellä tuntuvasti aiempaa enemmän ulkomaisia, tilauksista erilaisia varkausrikkoksia tekeviä rikollisryhmiä. Useimmiten **Virosta, Liettuasta, Puolasta tai Romaniasta lähtöisin olevien ammattirikollisten omaisuusrikokset lisääntyvät Suomessa edelleen.**

Maksukorttirikollisuus muuttaa muotoaan uusien tietoturvasstandardien käyttöönoton myötä. Maksukorttitietojen skimmaaminen on taantumassa, mutta etämyyntipetokset lisääntyvät voimakkaasti. Maksuvälinepetostappiot ovat kasvamassa erityisesti kaupan sektorilla. **Sähköisessä muodossa olevan tiedon fyysiseen suojaamiseen, tiedon syöttämisen suojaamiseen, laitteiden ja tiedon käsittelyoikeuksiin sekä haavoittuvuuksien toteamiseen ja nopeaan korjaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.**

Tietoturvaluusuriskit ja -tilanne tulisi tuntea yrityksissä nykyistä paremmin. Tietoa käsitellään työasemissa, jotka ovat toimisto-ohjelmistoinen liian haavoittuvia. Automaattiset seurantajärjestelmät eivät lähtökohtaisesti kykene tunnistamaan kohdistettuja tietokaappauksia. **Tietojenkäsittely-ympäristön haavoittuvuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.**

Europol on järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arviossaan korostanut, että rikolliset etenevät laillista liiketoimintaa hyödyntämällä ja erityisesti talous- ja petosrikollisuutta harjoittamalla osaksi yhteiskunnan laillisia rakenteita ja toimintoja. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämän selvityksen mukaan **harmaan talouden kilpailua vääristävää vaikutusta** piti vähintään kohtalaisena lähes 70 % rakennus- ja kuljetusyrityksistä ja 90 % majoitus- ja ravitsemisalalan yrityksistä. Lähes puolet pääkaupunkiseudun yrityksistä arvioi Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämässä tutkimuksessa, että yrityksen maineeseen, toimintaan ja kilpailukykyyn kohdistuvat rikokset, kuten maineen vahingoittaminen ja toiminnan häiritseminen sekä petosrikollisuus ja harmaasta taloudesta johtuva kilpailun vääristyminen ovat lisääntyneet kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Uusimman työolobarometrikyselyn mukaan **työssä koetun väkivallan määrä näyttäisi lievästi lisääntyneen vuodesta 2008.** Helsingin seudun kauppakamarin tutkimuksen mukaan yli kuudesosa pääkaupunkiseudun yrityksistä arvioi, että henkilökuntaan kohdistunut rikollisuus on lisääntynyt kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Tyypillisintä henkilökuntaan kohdistunutta rikollisuutta oli väkivallalla uhkaaminen, jota raportoitiin useimmin palvelualoilla ja yksityöskentelyn yhteydessä. Liikekeskuksissa tapahtuneeksi kirjatut poliisiin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset ovat vähentyneet vuosituhanen vaihteesta lähtien tasaisesti, vuodesta 2005 vuoteen 2009 noin 29 %.

- Helsingin seudun kauppakamarin tutkimukseen vastanneesta 309 pääkaupunkiseudun yrityksestä yli kuudesosa arvioi, että *henkilökuntaan kohdistunut rikollisuus* on lisääntynyt kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana, eniten (26 %) palvelualan yrityksissä.
- Selvitykseen vastanneista yrityksistä joka neljännessä on tapahtunut *sisäisiä väärinkäytöksiä* kahden viimeisen vuoden aikana.
- Ulkomaiset rikollisjoukot aiheuttivat maksuvälinerikosten jyrkän kasvun vuonna 2009. Tänä vuonna vastaavia maksukorttien kopiointiin keskittyviä rikollisryhmiä on tavattu Suomessa vain kaksi ja maksuvälinerikosten määrä on laskenut viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna noin 12 %.
- Poliisiin tietoon tulleet liiketiloihin kohdistuneet *murtovarkaudet* ja niiden yritykset ovat vähentyneet vuosituhanen vaihteen noin 10 000:sta vuoden 2009 noin 4 500:aan.
- Poliisille ilmoitettujen liikekeskuksiin kohdistuneiden *vahingontekojen* lukumäärä on laskenut selvästi: vuosituhanen alun noin 4 000 tapauksesta selvästi alle 2 000:n vuosina 2006–2009.
- Myymälöihin kohdistuneiden poliisiin tietoon tulleiden *varkaus- ja näpistysrikosten ja niiden yritysten* määrä on kohonnut vuosituhanen alun noin 40 000:sta lähes 54 000:een vuonna 2009. Niiden osuus kaikista poliisiin tietoon tulleista varkausrikkoksista ja niiden yrityksistä on noussut tasaisesti 2000-luvun alun noin 20 prosentista vuosien 2006–2008 hieman yli 30 prosenttiin, ollen vuonna 2009 jo 36 prosenttia. Kaikkien varkausrikosten kokonaismäärä on kuitenkin laskenut noin 180 000:sta noin 150 000:een.

1 Johdatus tilannekuvaan

1.1 Mitä tilannekuvalla tarkoitetaan

Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekuvan kokoamisesta on sovittu elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteisessä strategiassa yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi (2006). Tilannekuvaan on koottu mahdollisimman kattavaa ja luotettavaa tietoa yrityksiin kohdistuvista ja niitä hyödyntävistä rikoksista, rikollisuuskehityksestä ja rikosten aiheuttamista kustannuksista. Tilannekuva sisältää tietoa yrityksiin kohdistuvista lähitulevaisuuden rikosuhkista sekä tunnistaa rikostorjunnan prioriteetteja ja toimenpidetarpeita.

Kun strategisena tavoitteena on haitalliseksi katsotun kehityksen estäminen ennalta, tilannekuvan tavoitteena on tunnistaa vielä uhkan asteella olevia ilmiöitä ja niiden toteutumista helpottavia haavoittuvuuksia sekä arvioida riskejä. Jo toteutuneisiin ongelmiin puuttumiseksi tilannekuva arvioi ongelmien laajuutta, ominaisuuksia ja kustannuksia oikeiden vastatoimien löytämiseksi.

1.2 Tilannekuvatyön toteuttaminen ja menetelmät

Tilannearvion kokoamisesta on vastannut Keskusrikospoliisi. Aineiston tuottamiseen ja sisällön muokkaamiseen tilannekuvatyöryhmässä ovat osallistuneet Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssialan Keskusliitto, Finnsecurity ry, Keskuskauppakamari, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Kaupan liitto, Suomen Yrittäjät ja Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry, AKAVA ry, Finanssivalvonta sekä Keskusrikospoliisin eri yksiköiden lisäksi suojelupoliisi, sisäasiainministeriön pelastusosasto, Helsingin poliisilaitos, Tullihallitus ja Viranomaisyhteistyön kehittämisprojekti Virke. Yhteistyöverkosta täydennetään tarvittaessa.

Tilannekuvan aineisto on koottu tilannekuvatyöryhmässä edustettuina olevilta osapuolilta.¹ Aineisto analysoitiin laadullisia, aineistolähtöisiä menetelmiä käyttäen.²

¹ Raportissa esitetyt alakohtaiset tiedot perustuvat osapuolten toimittamaan aineistoon, eikä tällaisiin tietoihin ole erikseen viitattu. Tutkimuksista tai selvityksistä peräisin olevan tiedon lähteistä on tarkempaa tietoa tekstissä tai alaviitteissä.

² Toteutuksessa sovellettiin muun muassa Europolin Organised Crime Threat Assessment -työtä varten kehitettyjä keuruupohjia rikollisen toiminnan ominaisuuksien ja vaarallisuuden arvioimiseksi.

2 Henkilöturvallisuutta vaarantava rikollisuus

Asiakkaisiin, henkilökuntaan, avainhenkilöihin ja yhteistyökumppaneihin kohdistuvat rikokset sekä työntekijöiden ja yhteistyökumppanien aiheuttamat rikosuhat

Henkilöstöä on tarpeen suojata rikosriskejä vastaan, mutta henkilöstöön kuuluva voi myös olla osallisena yritykseen kohdistuvassa väärinkäytöksessä tai rikoksessa.

Työssä kohdattavaa väkivaltaa ja uhkailua ei Suomessa seurata tai tilastoida järjestelmällisesti. Jonkin verran tietoa on saatavissa aika ajoin toteutettavista kansallisista ja kansainvälisistä uhritutkimuksista sekä yritysten rikosturvallisuutta koskevista selvityksistä. Jotta työ- ja yritysturvallisuuden muutoksia voitaisiin seurata ja ennakoida nykyistä paremmin ja järjestelmällisemmin, tiedonkeruujärjestelmiä tulisi kehittää. Myös tiedonkeruumenetelmät ovat monenkirjavia ja niiden tuottama tieto on usein vaikeasti tulkittavaa ja yhteen sovitettavaa.

Parhaiten tietoja on törkeästä väkivallasta: se on työpaikoilla harvinaista. Vuoden 2002 kesäkuusta vuoden 2009 loppuun Suomessa surmattiin työssä 17 henkilöä, keskimäärin kaksi vuodessa. Heistä 40 prosenttia oli ajanjakson kolmen työpaikalla tehdyn joukkomurhan uhreja. Pääosa muista toimi julkisen sektorin palvelutehtävissä, joihin kohdistuu korostunut väkivallan uhka (poliisi, koulukotiohjaaja, vanginvartija).³

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemän selvityksen mukaan poliisin tietoon on viime vuosina tullut vuosittain 2 500–3 000 asiakaspalvelutilanteissa tapahtunutta pahoinpitelyrikosta, törkeiksi niistä on kirjattu 100–150. Kuten pahoinpitelyrikoksista ylipäätään, myös työssä tapahtuvasta väkivallasta vain pieni osa ilmoitetaan poliisille. Kaikista pahoinpitelyrikoksista poliisille arvioidaan ilmoitettavan seitsemisen prosenttia. Ilmoitusaste ei liene työpaikkaväkivallassa juurikaan korkeampi eli todellisia rikoksia on vuosittain huomattavasti ilmitulevia enemmän.⁴ Ilmitulleiden pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä kääntyi vuonna 2009 laskuun (–5 %). Törkeiden pahoinpitelyiden osalta lasku on jatkunut myös vuoden 2010 alkupuoliskolla lievempien tekemuotojen määrien vaikiintuessa vuoden 2009 tasolle. Saatavissa olevat kyselytutkimustiedot eivät kuitenkaan viittaa siihen, että työpaikoilla koetun väkivallan määrä olisi vähentynyt.

Uusimman työolobarometrikyselyn mukaan työssä koetun väkivallan määrä näyttäisi lievästi lisääntyneen vuodesta 2008. Kyselyyn 2010 vastanneista työntekijöistä 16 prosenttia oli havainnut, että joku työpaikan henkilöstöstä oli joutunut työssään väkivallan uhriksi edellisen kalenterivuoden aikana - vuonna 2008 osuus oli 15 prosenttia. Väkivallan kohteeksi joutuminen oli yleisintä kuntien ja valtion työpaikoilla. Kaikkiaan väkivallan tai sen uhkan kohteeksi oli joutunut yhdeksän prosenttia palkansaajista (vuonna 2008 osuus oli seitsemän prosenttia).⁵

³ Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, henkirikosseurantaa; ei sisällä ulkomailla työtehtävissä surmattuja suomalaisia; määrä on työtehtävissä surmattujen vähimmäismäärä, järjestelmä ei anna luotettavia tietoja muualla kuin työpaikallaan surmatuista.

⁴ Rikollisuustilanne 2009. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. OPTL:n tutkimuksia 250. <http://www.optula.om.fi/52318.htm>

⁵ Työolobarometri, lokakuu 2008. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 33/2009.

http://www.tem.fi/files/23217/TEM_33_2009_tyo_ja_yrittajyys.pdf; Työolobarometri, lokakuu 2009. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 34/2010. http://www.tem.fi/files/27208/TEM_34_2010_nettti.pdf

Varsinkin naiset vaikuttaisivat 2000-luvulla kokeneen yhä enemmän väkivaltaa työpaikoillaan, työpaikkaväkivallan kasvu näyttäisi kuitenkin tasaantuneen viime vuosina. Uusimman kansallisen uhritutkimuksen mukaan runsaat viisi prosenttia aikuisesta naisväestöstä oli joutunut työpaikkaväkivallan uhriksi vuoden 2008 aikana. Kasvua vuoteen 2005 oli runsas prosenttiyksikkö. Miesten väkivaltariski oli huomattavasti alhaisempi (2 %) ja pysynyt ennallaan. Pääosa koetusta väkivallasta oli uhkailua ja uhkaavia tilanteita. Pahoinpitelyrikoksen uhriksi työssään oli vuoden 2008 aikana joutunut 2,3 prosenttia aikuisista naisista ja 0,7 prosenttia miehistä.⁶ Suurin riski joutua työpaikkaväkivallan uhriksi oli terveyden- ja sairaanhoidon ammateissa, myös kokonaisriskin kasvu johtui lähes kokonaisuudessaan toimialasta.⁷

Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen⁸ mukaan yli kuudesosa pääkaupunkiseudun yrityksistä arvioi, että henkilökuntaan kohdistunut rikollisuus on lisääntynyt kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana, eniten (26 %) palvelualan yrityksissä. Tyypillisintä henkilökuntaan kohdistunutta rikollisuutta oli väkivallalla uhkaaminen. Henkilökuntaan kohdistuvaa uhkailua ja väkivaltaa pidetään yleisimpänä palvelualalla ja se koetaan erityisesti yksintyöskentelyyn liittyvänä häirtana.

Myös yksityisellä turvallisuusalalla kohdattava väkivalta näyttää viime vuosina lisääntyneen. Alalta saatavissa olevien tilastojen mukaan väkivaltatilanteita oli toimialalla vuonna 2009 noin kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 2005. Kasvu on keskittynyt julkisen liikenteen asemille ja kulkuvälineisiin, ravintoloihin ja kauppakeskuksiin. Kaiken kaikkiaan yksityisellä sektorilla työpaikkaväkivaltaa esiintyy lähinnä asiakaspalvelutehtävissä.⁹

Liikekeskuksissa tapahtuneeksi kirjatut poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset ovat vähentyneet vuosituhannen vaihteesta lähtien tasaisesti, vuodesta 2005 vuoteen 2009 noin 29 prosenttia. Vartiointitoiminnan vaikutuksista ja myös päihderiippuvaisten osuudesta väkivaltaan kertonee se, että myös yleisillä paikoilla liikekeskuksissa tapahtuneiden pahoinpitelyrikosten osuus kaikista pahoinpitelyrikoksista on jatkuvasti pienentynyt: vuoden 2000 kahdeksasta prosentista vuoden 2009 kolmeen prosenttiin.

Poliisin tietoon tulee vuosittain 300–500 liikeyrityksiin tai liikkeenharjoittajiin kohdistunutta ryöstörikosta. Määrä vastanee varsin hyvin loppuun vietyjen liikeryöstöjen määrää, ryöstöyrityksistä poliisille ilmoitetaan sen sijaan vain pieni osa. Liikeryöstöistä pääosa kohdistuu kioskeihin, elintarvikeliikkeisiin ja grillikioskeihin, vajaan 10 prosentissa joku yrityksen työntekijöistä saa lääkärin hoitoa vaativia vammoja. Työtehtävissä ryöstörikoksen uhriksi joutuvat tyypillisimmin elintarvikeliikkeiden kassoilla ja kioskeissa työskentelevät naiset. Rikolliset toimivat yleensä yksin ja usein

⁶ Prosenttiosuuksien pohjana on koko 15–75-vuotias väestö, työelämässä olevista miehistä ja naisista prosenttiosuudet ovat huomattavasti suuremmat; tämä selittää osin myös työolobarometrin korkeammat osuudet, niissä pohjana on palansaajaväestö.

⁷ Sirén Reino, Aaltonen Mikko, Kääriäinen Juha: Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki 2010. <http://www.optula.om.fi/50268.htm>

⁸ Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010. N=309 Helsingin seudulla toimivaa yritystä. Helsingin seudun kauppakamari, 2010.

http://www.helsinki.chamber.fi/files/4059/Taloustaantumien_vaiikutukset_yritysriskollisuuteen_2010.pdf

⁹ Kasvu ei selity yksinomaan alan volyymin kasvulla. Yksityisen sektorin työpaikkaväkivallasta ks. Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta. Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari, huhtikuu 2008.

<http://www.keskuskauppakamari.fi/Edunvalvonta/Elinkeinopolitiikka/Yritysturvallisuus>

päihtyneinä. Pääosa rikoksista tapahtuu liikkeiden sulkemisaikaan tai öisin, erityisen riskialttiita ovat pienet yhden tai kahden työntekijän yksiköt.¹⁰

Avainhenkilöiden uhkailu näyttäisi erityisesti suuremmissa yrityksissä olevan suhteellisen yleistä ja lisääntyneen selvästi viime vuosina. Yrityksen avainhenkilöön kohdistuva rikos, onnettomuus tai rikosepäily vaikeuttaa yrityksen toimintaa ja voi vaikuttaa kielteisesti yrityksen maineeseen.¹¹ Ensimmäinen poliisin tietoon tullut suuryrityksen lähipiiriin kohdistunut kiristystarkoituksessa tehty ihmiskaappaus Suomessa tapahtui vuonna 2009.

Työntekijät voivat myös syyllistyä rikoksiin työnantajaansa tai tämän asiakkaita kohtaan. Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen¹² mukaan joka neljännessä pääkaupunkiseudun yrityksessä on tapahtunut *sisäisiä väärinkäytöksiä* kahden viimeisen vuoden aikana. Työntekijän tekemät rikokset yleistyvät yrityksen koon kasvaessa; sisäisiä väärinkäytöksiä oli havaittu joka toisessa yli 150 työntekijän yrityksessä. Yli viidesosa vastanneista yrityksistä arvioi, että sisäiset väärinkäytökset ovat lisääntyneet kahden vuoden aikana. Voimakkaimmin sisäisten väärinkäytösten koettiin lisääntyneen julkisella sektorilla (33 % vastanneista).

Sisäiset väärinkäytökset aiheuttavat yrityksille huomattavaa *taloudellista haittaa, heikentävät niiden kilpailukykyä ja vaarantavat yrityksen maineen*. Rikokset voivat olla yrityksen irtaimen omaisuuden anastamista tai esimerkiksi luottamuksellisen tiedon väärinkäyttöä. Väärinkäytöksiä esiintyy runsaasti muun muassa kaupan- ja rakennusalailla. Työntekijän henkilökohtaista taloudellista ongelmaa pidetään yleisimpänä syynä sisäisiin väärinkäytöksiin. Myös katkeroitumista ja kosta sekä päihde-, huume- tai mielenterveysongelmia esiintyy väärinkäytösten taustalla. Sisäiset väärinkäytökset eivät tule usein ilmi, eikä niihin aina haluta tai edes voida puuttua, jos yrityksen riskienhallintamekanismit eivät toimi.¹³

Etenkin suurimittaisten rikosten valmistelussa ja toteuttamisessa *hyödynnetään usein yritystoimintaa sekä sen laillisia rakenteita ja henkilöstöä*. Suunnitelmallisesti toimivat järjestäytyneet rikollisryhmät käyttävät henkilöturvallisuuden puutteita monin eri tavoin hyväkseen toiminnassaan. Henkilöturvallisuuden puutteiden kautta rikollisuus voi myös päästä tunkeutumaan syvälle yritystoiminnan rakenteisiin.¹⁴

Kansainvälisten havaintojen mukaan henkilöstön tekemät tai henkilöstön myötävaikutuksella toteutetut rikokset ovat yleistyneet useilla aloilla. Yritysten palvelukseen on myös hakeuduttu rikollisessa tarkoituksessa, ja henkilökuntaa on kiristetty tai painostettu osallistumaan rikolliseen toimintaan. Etenkin tietojärjestelmien ja maksuliikenteen parissa työskentelevät henkilöt ovat riskialttiissa asemassa. Asiakastietojen tai asiakkaiden henkilö- tai pankkitilitietojen tai maksukortteja koskevien tietojen anastaminen on tällä hetkellä vahvasti kasvavaa rikollisuutta, jossa yritysten henkilöstöä on usein osallisena ja joka on usein järjestäytyneiden rikollisryhmien organisoimaa.

¹⁰ Lehti Martti: Ryöstörikoskatsaus 2007. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 83. Helsinki 2008. <http://www.optula.om.fi/42469.htm>

¹¹ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.

¹² Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

¹³ Sama.

¹⁴ Järjestäytyneen rikollisuuden kyky käyttää hyväkseen laillista liiketoimintaa on tuotu esiin Europolin järjestäytyneen rikollisuuden tilanneraporteissa ja uhka-arvioissa useina viime vuosina. <http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=publications&language=>

2.1 Toimenpiteet henkilöturvallisuuden kehittämiseksi

Väkivaltaan ja uhkailuihin varaudutaan yrityksissä ennen kaikkea *teknisin keinoin*. Avainhenkilöihin kohdistuviin riskeihin voidaan vaikuttaa myös muun muassa varamiesjärjestelmällä, joka on käytössä yleensä etenkin suurimmissa yrityksissä. Henkilötietojen suojaus (myös mm. julkisissa rekistereissä) on erittäin tärkeää. Siihen on yleensä kiinnitetty suuremmissa yrityksissä enemmän huomiota kuin pienissä yrityksissä.¹⁵

Henkilöihin kohdistuvien uhkailu- ja väkivaltatilanteiden käsittely työntekijöitä perehdytettäessä ja *koulutustilaisuuksissa* on tärkeä keino yrityksen henkilöturvallisuuden kehittämiseksi. Myös suojausmekanismeista *tiedottaminen* sekä uhkailutapauksien läpikäyminen työpaikoilla toimivat ennalta estävästi. Henkilöstölle on syytä tiedottaa myös siitä, että järjestäytynyt rikollisuus pyrkii eri tavoin hyödyntämään laillista liiketoimintaa.

Henkilöstön ja myös yhteistyökumppanien tekemien rikosten ehkäisemisessä lain määrittelemissä puitteissa *turvallisuusselvitykset* sekä *taustojen tarkistaminen* rekrytointitilanteissa on tärkeää. Myös lainsäädännön mahdollistaman huumausainetestauksen merkitys kasvaa jatkuvasti sekä työturvallisuuden että rikostorjunnan kannalta.¹⁶ Käytännössä usein on hyvä tiedustella myös muiden alalla toimivien kokemuksia esimerkiksi yhteistyökumppaneista ja avainhenkilöehdokkaista.

Henkilöturvallisuuden parantamiseksi suojelupoliisi tekee yritysten uuden henkilöstön rekrytointien yhteydessä työnhakijoiden taustoista lain määrittelemissä rajatuissa tapauksissa *turvallisuusselvityksiä*. Perusmuotoisen turvallisuusselvityksen tekemistä voivat pyytää turvallisuusselvitysmenettelyyn hakeutuneet yritykset ja yhteisöt, joita on tällä hetkellä noin sata. Yhteistä näille on se, että niillä on hallussaan tietoa, jonka päätyminen väriin käsiin voisi vahingoittaa esimerkiksi Suomen sisäistä tai ulkoista turvallisuutta, julkista taloutta tai huomattavan arvokasta yksityistä liikesalaisuutta. Vuoden 2010 elokuun loppuun mennessä perusmuotoinen turvallisuusselvitys oli tehty 3231 yrityksestä tai yhteisöstä työtä hakevasta henkilöstä. Näistä 51:n rekisteritiedoista ilmeni jotain niin merkittävää, että se annettiin työnantajalle tiedoksi.

Tarkistamista vaikeuttaa tietyillä aloilla vallitseva pula ammattitaitoisesta työvoimasta: osaavista työntekijöistä joudutaan entistä useammin kilpailemaan esimerkiksi kuljetusalalla, eikä henkilöiden taustoja aina voida tai haluta tarkistaa. Kustannussyistä voidaan myös palkata ulkomaista työvoimaa, jonka taustojen selvittäminen ei ole edes mahdollista. Kuitenkin merkittävä osa esimerkiksi lastien anastuksista on logistiikkaturvallisuuden asiantuntijoiden arvion mukaan toteutettu sisäpiiritietoon tukeutuen. Logistiseen ketjuun, esimerkiksi huolintaliikkeiden palvelukseen, on hankkiutunut töihin rikollisia tai rikollisten lähipiiriin kuuluvia henkilöitä, joiden hankkimaa tietoa käytetään hyväksi sekä kuljetusyrityksiin että niiden asiakasyrityksiin kohdistuvissa rikoksissa.

Suomessakin on mm. arvokuljetuksiin kohdistuneiden ryöstötapausten yhteydessä todettavissa, että ammattimaiset rikosentekijät käyttävät hyväkseen turvallisuussektorin toimintoja. Turvallisuusalan palveluja ostaessaan yritysten tulisi varmistua siitä, että kyseisiin tehtäviin tarvittavat *valtuudet ja viranomaisluvut* ovat palveluntarjoajalla ja työn suorittajilla voimassa. *Yhteistyötä* turvallisuusalan yritysten ja eri viranomaisten kesken on syytä tiivistää ja kehittää eteenpäin. Viranomaisten ja turvallisuusalan yritysten yhteistyön tulee tukea erityisesti henkilöstön rekrytointiprosesseja, henkilöstön koulutusta ja sisäistä valvontaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvien henkilöiden turvallisuusalan töihin rekrytoitumisen ehkäisemiseksi.

¹⁵ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.

¹⁶ Sama; Avainhenkilöriskit. Ohjeita Avainhenkilöriskien hallintaan 2006. Keskuskaupkamari.

Yhteistyökumppanien luotettavuus tulisi voida varmistaa mahdollisimman kattavasti.¹⁷ Esimerkiksi alihankkijat ja vuokratut työntekijät toimivat usein yrityksen tiloissa ja saavat haltuunsa yritystä koskevaa luottamuksellista tietoa. Alihankinta ja työntekijöiden vuokraus ovat yhä useammin kansainvälistä toimintaa, mikä tulee ottaa huomioon yrityksiin kohdistuvan valvonnan reunaehdoista päätettäessä. Erityisesti kansainvälisissä työvoiman vuokraustilanteissa on syytä tunnistaa työperäisen hyväksikäytön, kuten kiskonnantapaisen työsyrrjinnän, tai jopa ihmiskaupan riski.¹⁸

Sekä ulkopuolisten että oman henkilöstön tekemien rikosten torjunnassa on olennaista jatkuva *seuranta* ja *valvontajärjestelmien kehittäminen*. Suurissa työyksiköissä, joissa liikkuu runsaasti väkeä, rikosturvallisuutta voidaan tukea yhteisten pelisääntöjen noudattamisella (esimerkiksi henkilökunta- ja vierailijakorttien esilläpito).

Yrityksille tärkeän tiedon suojaamisessa on huomioitava myös *salassapitosopimusten* merkitys. Erityisesti avaintehtäviä hoitavien henkilöiden kanssa kannattaa harkita vaitiolo- ja salassapitositoumuksen tekemistä. Salassapitoon ja muuhun tietoturvaluuteen liittyvät näkökohdat on usein syytä ottaa esille myös työntekijän työsuhteen päättyessä. Salassapitosopimukset ovat yrityksissä laajalti käytössä, isoissa yrityksissä pieniä yleisemmin.¹⁹

Sisäisiä väärinkäytöksiä voidaan ehkäistä sisäisen valvonnan ohella myös *henkilökunnan ohjeistuksilla* sekä *varhaisella puuttumisella* epäiltyihin tapauksiin. Sisäisten väärinkäytösten havaitseminen yrityksessä on pitkälle riippuvainen yrityksen sisäisen valvonnan järjestelyistä. Kaikki väärinkäytökset eivät usein tule ilmi, eikä läheskään kaikista ilmi tulleista väärinkäytöksistä tehdä ilmoitusta poliisille.

Myös *rekrytoinnilla* ja *henkilöstöpolitiikalla* laajemminkin voidaan vaikuttaa merkittävästi yritysten rikosturvallisuuteen. Onnistunut henkilöstöpolitiikka, kuten henkilöstön sitouttaminen, yhteistyö ja vaihtuvuuden välttäminen, luo hyvää työilmapiiriä ja vähentää halukkuutta käyttää työnantajayritystä hyväksi rikollisia tarkoitusperiä varten.

3 Toimitila- ja materiaaliturvallisuutta vaarantava rikollisuus

Toimipaikkoihin, työskentelyyn sekä materiaaliin kohdistuva rikollisuus

Poliisin tietoon tulleet liiketiloihin kohdistuneet murto- ja varkauudet ja niiden yritykset ovat vähentyneet vuosituhaten vaihteen noin 10 000:sta vuoden 2009 noin 4 500:aan. Vuodesta 2007 murto- ja varkauksien ja niiden yritysten määrä sekä maksetut murto- ja varkausvakuutuskorvaukset ovat pitkähkön laskusuunnan jälkeen kääntyneet hieman nousuun.

¹⁷ Ks. kaupallinen palvelu yhteistyökumppanin luotettavuuden tarkistamiseksi esim. Kauppalehti ePortti.

<https://eportti.kauppalehti.fi/1/etusivu/>

¹⁸ Ks. Kansallisen ihmiskaupparaportin kertomus 2010. Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa. Vähemmistövaltuutettu, Helsinki 2010.

[http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio/\\$file/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio.pdf](http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio/$file/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio.pdf)

¹⁹ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.

Varkausrikosten määrää kasvattavat etenkin Virosta, Liettuasta, Puolasta ja Romaniasta saapuvat omaisuusrikolliset, jotka tekevät nopeasti paikasta toiseen liikkuen sarjamaisia omaisuusrikoksia. Ulkomaalaisten osuus törkeistä varkauksista epäillyistä on viime vuosina noussut tuntuvasti: vuonna 2007 viranomaisten selvittämistä törkeistä varkauksista 14 prosenttia todettiin ulkomaalaisten rikollisten tekemiksi, kuluvan vuoden tammi-elokuussa jo 43 prosenttia. Rakennustyömaihin kohdistuneiden omaisuusrikosten perusteella on vahvasti epäiltävissä, että rikolliset hyödyntävät sisäistä tietoa ja kykenevät siten löytämään etsimänsä kohteet hankalistakin paikoista.

Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen²⁰ mukaan yli neljäsosa pääkaupunki-seudun yrityksistä oli sitä mieltä, että yrityksen omaisuuteen kohdistunut rikollisuus oli lisääntynyt viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana. Tyypillisimmät rikokset olivat näpistyksiä ja varkauksia sekä ilkivaltaa ja tuhoamista. Murtautumisrikoksia ja hävikkiä mainittiin harvemmin. Rikokset kohdistuivat tyypillisesti vaihto-omaisuuteen, työkoneisiin tai laitteisiin sekä tietokoneisiin.

Poliisille ilmoitettujen vahingontekotapausten määrä on viime vuosina ollut 50 000:n tuntumassa ja vuoden 2008 huippulukujen (lähes 57 000) jälkeen laskussa. Liikekeskuksiin kohdistuneiden vahingontekojen lukumäärä on laskenut selvästi: vuosituhannen alun noin 4 000 tapauksesta noin 1 500:n tasolle vuosina 2009–10. Liikekeskusten tehokas vartiointi selittäänee paljolti tätä kehitystä.

Kaupan alalla *myymälävarkaudet* ovat suuri ongelma. Myymälöissä on tarjolla runsaasti haluttua omaisuutta. Rikoksia estävät tai valvovat mekanismit ovat etenkin pienissä kaupan alan yrityksissä usein verraten heikkoja ja ne koetaan kalliiksi. Myös motivoituneita rikoksentekejiä on runsaasti.

Myymälöihin kohdistuneiden *varkaus- ja näpistysrikosten ja niiden yritysten* osuus kaikista poliisin tietoon tulleista varkausrikoksista ja niiden yrityksistä (törkeä varkaus, varkaus, näpistys) on tasaisesti noussut 2000-luvun alun noin 20 prosentista vuosien 2006–2008 hieman yli 30 prosenttiin, ollen vuonna 2009 jo 36 prosenttia. Samalla kaikkien varkausrikosten kokonaismäärä on kuitenkin laskenut vuosituhannen vaihteen noin 180 000:sta noin 150 000:een.

Erityisesti myymälävarkaudet ja näpistykset ovat lisääntyneet 2000-luvun puolivälin noin 44 000 vuosittaisesta rikoksesta lähes 54 000:een vuonna 2009.²¹ Poliisin tietoon tulleet rikokset ovat kuitenkin vain pieni osa myymälöihin kohdistuvista rikoksista. Merkittävä osa myymälävarkauksista ja näpistyksistä on nykyisin laajamittaista ja suunnitelmallista sarjarikollisuutta.

Etenkin näpistysten lukumäärä on kasvanut. Pohjoismaissa on liikkeellä aiempaa enemmän ulkomaisia, tilauksista erilaisia varkausrikoksia tekeviä rikollisryhmiä. Eniten näpistyksiä tekevät kuitenkin syrjäytyneet suomalaisrikolliset. Kasvua lienee vahvistanut myös se, että yksittäisestä näpistysrikoksesta annettavaa rangaistusvaatimusta ei muuteta vankeudeksi eikä tapauksia aina prosessiekonomisista syistä viedä oikeuteen. Kaupan alaan kohdistuvat maksuvälinerikokset ovat lisääntyneet tuntuvasti (ks. lähemmin luku 5).

²⁰ Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

²¹ Luku ei sisällä välttämättä kaikkia poliisin tietoon tulleita myymälöihin kohdistuneita varkausrikoksia, koska teontarckenne ei välttämättä tule kaikissa tapauksissa kirjatuksi. Teontarckenne on rikosilmoituksen kirjaukseen liitettävä esimerkiksi rikoksen tekotapaa tai muuta ominaisuutta kuvaava lisätieto, jonka perusteella tapaukset voidaan poimia tarvittaessa esiin.

Anastettavaksi valitaan varsinkin suhteellisen kalliita, haluttuja ja pienikokoisia tuotteita, jotka on helppo myydä edelleen. Tyypillisiä näpistyskohteita ovat myös elintarvikkeet, alkoholi, vaatteet ja polttoaineet. Tuotteiden oikea sijoittelu myymälässä vähentää varkausriskiä.

Pienmyymälöihin ja kioskeihin tehdään varkauksia usein ryhmässä, jonka yksi jäsen toteuttaa anastuksen samalla kun myyjän huomio kiinnitetään toiseen yleensä ulkomaalaistaustaisen joukon jäsenen. Poliisin tiedossa on myös useita suomalaisia, suunnitelmallisesti omaisuusrikoksia tekeviä ryhmiä, jotka kykenevät hyötymään pienistäkin kohteista, kuten kioskeista. Nämä ryhmät ovat valmiita kovaan väkivaltaan ja hankkivat etukäteistietoa kohteistaan. Sekä suomalaiset että ulkomaalaiset ammattirikolliset osaavat myös ohittaa turvajärjestelyjä uusilla teknisillä ratkaisuilla.

Rajat ylittävää sarjamaista omaisuusrikollisuutta, erityisesti törkeää murto- ja varkausrikollisuutta Suomessa ja muissa pohjoismaissa harjoittavat ulkomaalaiset ovat lähinnä Viron, Liettuan, Puolan, Romanian, Bulgarian tai Venäjän kansalaisia. Schengen-alueen laajentuminen on vahvistanut merkittävästi ulkomaalaisten omaisuusrikollisten toimintaedellytyksiä Suomessa.

Suomessa käyvät ulkomaalaiset rikolliset ovat tehneet tilauksesta mm. arvoautojen varustuksiin ja huoltolaitteisiin sekä työmaavarastoissa säilytettäviin arvokkaisiin työkaluihin ja -koneisiin kohdistuvia varkaussarjoja. Sarjamaiset perämoottori- ja venetarvikevarkaudet sekä asunto- ja liikemurrot mm. kodinkone- ja elektroniikkaliikikkeisiin ovat näille rikollisryhmille tyypillisiä. Ryhmiä johdetaan rikollisten lähtömaista ja Suomeen lähetetyillä ammattirikollisilla on ennalta määrätty tehtävät. Erityisesti röyhkeät "iske ja pakene" -tyyppiset rikokset ovat yleistymässä. Rikolliset valmistelevat ja valikoivat kohteensa tilausten mukaisesti. Myös tieto kiinnostaa näitä rikollisia, joten maksutietojen ja niitä sisältävän välineistön suojaamiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Pankkeihin ja arvokuljetuksiin kohdistuneet erityisen *väkivaltaiset omaisuusrikokset* ovat yleistyneet Euroopassa viime vuosina. Rikosten taustalla on järjestäytyneitä ja kansainvälistä tekijäkuntaa. Myös Suomessa on tehty ja suunniteltu arvokuljetuksiin kohdistuneita ryöstöjä, joskin kaikki toteutetut tapaukset on selvitetty ja suunnitteluvaiheessa olleet estetty. Yritysten on syytä ottaa tämä huomioon rahahuoltoon suunnitellessaan ja henkilöstöä rekrytoidessaan. Pankkiryöstöjen määrä on Suomessa pysynyt alhaisena - toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa.

Logistiikka-ala on erityisen altis kansainväliselle järjestäytyneelle rikollisuudelle sekä kohteena että välineenä. Alaan kohdistuvat rikokset ovat usein hyvin suunniteltuja, valmisteltuja ja toteutettuja. Kiinnijäämisriski niissä on pieni. Logistiikkatoimintoihin kohdistuu sekä pieniä, monesti sarjamaisia anastuksia että suuria, tavaraeriin, ajoneuvoon ja lastiin, kalustoon tai terminaaleihin kohdistuvia varkausrikoksia sekä myös petoksia.

3.1 Toimenpiteet toimitila- ja materiaaliturvallisuuden lisäämiseksi

Rikostorjunnan tarpeet tulisi ottaa huomioon alakohtaisissa toimintatavoissa ja tarvittaessa tarkistaa toimintatapoja saatavissa olevaa tietoa ja asiantuntemusta hyödyntäen. Rikostekijöiden merkitys on syytä arvioida ja turvallisuusjohtamista vahvistaa. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää törkeän ammattimaisen, kansainvälisen ja järjestäytyneen omaisuusrikollisuuden leviämisen- ja toimintamahdollisuuksien vähentämiseen.

Henkilöturvallisuus tukee toimitila- ja materiaaliturvallisuutta. Henkilöstön kulkuluvat soveltuvat hyvin asiattoman liikkumisen estämiseen ja hävikin vähentämiseen. Toimitilaturvallisuus vaikuttaa olennaisesti myös muihin turvallisuuden osa-alueisiin, ja erityistä huomiota tulisi kiinnittää *toimen-*

piteiden kokonaisuuden hallintaan. Tämä edellyttää suunnittelua ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia. Omaisuuden suojaamisen ja tietoturvallisuuden toimintatavat tulisi sisällyttää myös yhteistyösopimuksiin.

Tekniset turvajärjestelyt ovat etenkin suurissa yrityksissä tehokkaita ja edullisia. Keskimäärin vain noin 0,2 prosenttia kiinteistön koko elinkaaren kustannuksista koituu turvatekniikasta ja kiinteistöautomaatiojärjestelmistä.²² Esimerkiksi rikosilmoitinjärjestelmä ehkäisee rikoksia, mutta järjestelmästä on hyötyä myös vahinkojen rajaamisessa. Olennaista on huolehtia siitä, että tekniset suojausjärjestelmät ovat toiminnassa ja henkilökunta tietää, miten niitä käytetään. Rikosilmoitinjärjestelmän lisäksi tulee huomioida rakenteellinen suojaus ja sähköiset valvontajärjestelmät.²³ Palonsyyn tutkinnan toimivaltuussäännösten kattavuutta tulisi parantaa.

Kiinteistöprosessien kokonaisvaltaista hallintaa tukevan kiinteistöjen eri tietojärjestelmien integraatio voi tuoda uutta tehoa myös kohdevalvontaan. Kiinteistöjen turvallisuudessa lisähuomiota tulisi kiinnittää mm. valvontajärjestelmien testaukseen, kiinteistöjen ja tilojen eriyttämiseen ja rajaamiseen (esim. aidat) sekä vierailuja koskevaan ohjeistukseen.

4 Tietoturvallisuutta vaarantava rikollisuus

Yrityksen ja asiakkaan tietoihin kohdistuva rikollisuus

Yritysten keskeisen tietopääoman kaappaamiseen tähtäävien (havaittujen) hyökkäysten määrä on edelleen jatkanut kasvuaan. Suomessa luvut ovat yhä niin pieniä, ettei johtopäätöksiä trendistä voida perustellusti tehdä. Suomesta ei myöskään ole olemassa luotettavaa tietoa siitä, johtuuko havaintojen lisääntyminen havainnointiedellytysten parantumisesta, ilmoituskynnyksen laskemisesta, hyökkäysten yleistymisestä vai tilastointitavoista. Tietoturvaluusyhteisön tietojen sekä ulkomaisen rikostiedustelutiedon perusteella trendi hyökkäysten määrän kasvusta on kuitenkin varsin selvä.

Suurin osa havaituista tietokaappausyrityksistä on tehty tietoa keräävän haittaohjelman avulla. **Haittaohjelmien toimittamisessa organisaation sisäverkkoon nousee esille kaksi tekotapaa: sähköposti sekä USB-muistiväline.**

USB-muistia joudutaan käyttämään lähinnä tunkeuduttaessa eristettyihin verkkoihin. Menetelmä ei ole erityisen kätevä. Sen käyttäminen edellyttää ihmisen fyysistä läsnäoloa, mikä kasvattaa sekä tiedonkaappauksen toteutuskustannuksia että kiinnijäännin riskiä. Sähköpostitse lähetettävä haittaohjelma on aina tekijälle joustavampi. Myös kiinnijäämisriski ja kustannukset ovat silloin olennaisesti pienempiä.

Sähköpostitse lähetetyt tietoa kaappaavat haittaohjelmat kohdistetaan tarkasti valitulle joukolle vastaanottajia, jotta yrityksen roskapostisuodatus ei pystyisi tunnistamaan niitä. Viestin lähettäjäksi väärennetään joku vastaanottajan yhteistyökumppani – kuten keskeisen asiakkaan yhteyshenkilö, jotta vastaanottajan epäilyt eivät heräisi. Havaituissa tapauksissa tekstisisältö on vaikuttanut järkevältä ja viitannut johonkin ajankohtaiseen tapahtumaan niin, että vastaanottajalla ei ole ollut mitään

²² Turvallisuus-lehti 1/2006, s. 15.

²³ Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.

perustetta epäillä viestin aitoutta. Viestin mukana on ollut liite, jonka avaaminen on perusteltu viestin tekstissä. Tällaisen liitteen voidaan väittää sisältävän tärkeitä muutoksia sopimukseen, korjauksia edellisen tapaamisen pöytäkirjaan tai jotain tietoa, jota vastaanottaja työssään tarvitsee.

Jos vastaanottaja klikkaa liitteen *haavoittuvassa ympäristössä* auki, liitteeksi naamioitu haittaohjelma käyttää hyväkseen liitteen lukemiseen käytetyn ohjelman ohjelmistohaavoittuvuutta ja asentaa vastaanottajan koneelle tietoa keräävän haittaohjelman. Jotta käyttäjä ei huomaisi asennusta, haittaohjelma näyttää käyttäjälle myös toimistodokumentin. Hyökkääjä on ennen viestin lähettämistä erikseen tarkastanut, ettei mikään markkinoilla oleva haittaohjelmaturka tunnista uutta haittaohjelmavarianttia. Niinpä haittaohjelma pääsee vapaasti toimimaan siinä Windows-ympäristössä, jossa käyttäjä lukee postinsa.

Haittaohjelmalla on pääsy kaikkeen siihen tietoon mitä käyttäjä voi omilla oikeuksillaan koneellaan käsitellä. Siten haittaohjelma voi tallettaa näppäinpainalluksia, ottaa kaappauksia käyttäjän ruutunäkymistä sekä kerätä talteen kaikki käyttäjän toimistodokumentit kaikilta niiltä levyiltä, jonne käyttäjä pääsee ilman eri tunnistautumista. Mitä laajemmin haavoittuvalta työasemalta pääsee käyttäjän oikeuksin yrityksen keskeiseen tietoon käsiksi, sitä laajemmin hyökkäyksen tekijäkin saa tietoa haltuunsa.

Kerätty tieto kuljetetaan verkosta ulos yleensä sisäverkosta käsin avatulla WWW-yhteydellä. Tällöin yrityksen palomuuuri ei tyypillisesti millään tavoin estä tiedon kuljettamista ulos.

Sähköpostissa sinänsä ei ole mitään sellaista suunnitteluvirhettä, joka tekisi siitä erityisen houkuttelevan välineen tiedonkaappauksiin. Sähköpostia käytetään, koska jokainen yritys ottaa postia vastaan, mutta vain harva yritys on erotellut sähköpostin käsittely-ympäristön muun tietopääoman käsittelystä.

Sähköpostitse toteutetun tiedonkaappauksen onnistumisen kannalta on täysin välttämätöntä, että jossakin kohdeorganisaation toimistodokumenttien lukuohjelmassa on *ohjelmistohaavoittuvuus*. Tietojenkäsittely-ympäristön on myös oltava sellainen, että käyttäjät pääsevät helposti kaikkeen tietoon käsiksi.

Eryyisesti on syytä korostaa, että vastaanottaja, joka avaa tällaisen liitteen, ei syllisty laiminlyöntiin saati toimi harkitsemattomasti, sillä kaappausaineistot laaditaan hyvin huolellisesti. Puutteet ovat nykyisessä tietoturvamallissa, joka ei juuri suojaa henkilöstöä kohdistetuilta tietokaappauksilta.

4.1 Huomioitavaa tietoturvallisuuden kehittämisessä

Kohdistettujen hyökkäysten toteuttaminen on taloudellisesti kannattavaa, koska kiinnijäämisriski ja toteutuskustannukset ovat pienet. Perussyy on nykyinen tietoturvamalli, joka mahdollistaa lähinnä vain tökerösti ja huomiota herättävästi toteutettujen mutta jokseenkin harmittomien hyökkäysten havaitsemisen ja torjumisen.

Organisaatio ei voi suojautua menestyksellisesti tietokaappauksilta, ellei yritys ymmärrä sekä omaa tietopääomaansa että siihen kohdistuvan uhan konkreettisia ilmenemismuotoja.

Tällä hetkellä tietorikokset tekee erityisen helpoksi puutteellinen tietojenkäsittely-ympäristön hallinta. Toimisto-ohjelmista (Acrobat Reader, MS Office), WWW-selaimista tai niiden apuohjel-

mista kirjastoineen löytyy monissa yrityksissä tunnetusti haavoittuvia versioita, joiden kautta voi päästä erittäin helposti yrityksen toimistoverkkoon. Jos yritys suojaa nykyisen tietoturvamallin mukaisesti tietonsa vain ulkomaailmalta, sisäverkkoon päässyt työkalu pystyy varsin vapaasti keräämään kaiken haluamansa tiedon.

Oman tietopääomansa yritys voi luonnollisesti tuntea vain itse. Sen sijaan yleisten hyökkäysvektoreiden tunnistamiseksi on saatavilla paljon tietoturvateollisuuden, muun tietoturvayhteisön sekä myös viranomaisen tuottamaa tietoa. Ohjelmistohaavoittuvuuksien tunnistamisessa ja korjaustiedon julkistamisessa erinomaista työtä tekee Viestintäviraston tietoturveysyksikkö CERT-FI²⁴, jonka haavoittuvuusinformaatio voi auttaa yrityksiä suuresti oman ympäristön suojaamisessa.²⁵ Tietojen suojaamistarpeen määrittelyä voidaan hyödyntää tietojen luokittelua ja elinkaaren hallintaa.

Jos yrityksen tietojenkäsittely-ympäristö on ulkoistettu, oman ympäristön ajantasaisuutta voidaan hallita erilaisin siviilioikeudellisin sopimuksin.

5 Tuotantoa ja toimintaa vaarantavat erityiset rikollisuuden alat

Tuotantoon ja toimintaan, kuten logistiikkaan, maksuliikenteeseen, taloushallintoon, alihankinta- ja sopimusjärjestelyihin sekä työvoiman vuokraamiseen liittyvä rikollisuus, terrorismi ja aktivistitoimintaan liittyvä rikollisuus

5.1 Talousrikollisuus, harmaa talous ja korruptio

Europolin järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arvio (OCTA) on korostanut, että rikolliset etenevät laillista liiketoimintaa hyödyntämällä ja erityisesti talous- ja petosrikollisuutta harjoittamalla osaksi yhteiskunnan laillisia rakenteita ja toimintoja. Liiketoimintasektoreita tai niiden osia voi päätyä rikollisten määräysvaltaan esimerkiksi laittoman kilpailuedun ansiosta. Suomen kannalta erityisesti venäläisyriyten hallitseman ulkomaankaupan ja kauttakulkuliikenteen yhteydessä liiketoiminnan muodossa toteutettava talousrikollisuus on merkittävä uhka.²⁶

Järjestäytynyt rikollisuus hyödyntää laillista liiketoimintaa rikollisen toimintansa tukemisessa ja toteuttamisessa esimerkiksi rahan kätkenä ja pesussa. Poliisin tietojen mukaan rikollisia on havaittu toimivan esimerkiksi rakennus-, kuljetus-, siivous- ja ravintola-alan yrityksissä tai alihankkijoissa. Useilla suomalaisilla rikollisryhmillä on tiiviit yhteistyösuhteet esimerkiksi Viron järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jonka edustajat pystyvät toimittamaan mm. pimeää virolaista ammattityövoimaa ryhmien jäsenten ja yhteistyökumppanien harmaan talouden tarpeisiin.

²⁴ Viestintävirasto. Tietoturvakatsaukset, CERT-FI. <http://www.cert.fi/katsaukset/2010.html>

²⁵ Ks. myös valtiovarainministeriön julkishallinnon tietoturvallisuuden ohjauksen tarkoitettu VAHTI-sivusto. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/05_valtionhallinnon_tietoturvallisuus/20091117Kohdis/name.jsp

²⁶ Ks. esim. Europol OCTA 2008.

[http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA2008.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2008.pdf)

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämän harmaan talouden selvityksen²⁷ yhteydessä tehdyssä kyselyssä selvitettiin yritysten käsityksiä alansa harmaasta taloudesta. Selvityksen mukaan talonrakennus-, majoitus- ja ravitsemisalan sekä kuljetusalan yrityksistä lähes puolet arvioi harmaan talouden lisääntyneen alallaan ainakin jonkin verran viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. **Harmaan talouden kilpailua vääristävää vaikutusta** piti merkittävänä tai erittäin merkittävänä 31 prosenttia kuljetusyrityksistä, 37 prosenttia rakennusalan yrityksistä ja 53 prosenttia majoitus- ja ravitsemisalan yrityksistä. Vähintään kohtalaisena kilpailua vääristävää vaikutusta piti lähes 70 prosenttia rakennus- ja kuljetusyrityksistä ja 90 prosenttia majoitus- ja ravitsemisalan yrityksistä. Myös yhteiskunta menettää huomattavia määriä verotuloja harmaan talouden seurauksena.

Helsingin seudun kauppakamarin 2010 teettämän tutkimuksen²⁸ mukaan lähes puolet pääkaupunki-seudun yrityksistä arvioi, että yrityksen maineeseen, toimintaan ja kilpailukykyyn kohdistuvat rikokset ovat lisääntyneet kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Tähän rikosryhmään luettiin mm. yrityksen maineen vahingoittaminen ja yrityksen toiminnan häiritseminen sekä petosrikollisuus ja harmaan talouden aiheuttama kilpailun vääristyminen. Kaksi kolmesta yrityksestä (kiinteistö- ja rakennusalalla 94 %) arvioi, että taloustaantuma on lisännyt yrityksiin kohdistuvien ja niiden kilpailukykyyn vaikuttavien rikosten määrää. Joka kymmenes yritys arvioi taantuman aiheuttaneen myös uusia väärinkäytösmuotoja, kuten kuitti- ja asiakirjaväärennöksiä sekä toimintaa väärän yrityksen nimissä. Erityisen huolestuttavaa on kilpailijoiden vilpillisen toiminnan (pimeän työvoiman käyttö, velvoitteiden laiminlyöminen, tukien väärinkäyttö) suureksi arvioitu määrä.

Laajeneva osa talousrikollisuudesta ja erityisesti harmaasta taloudesta esimerkiksi rakennusalalla on ammattimaisen tai *järjestäytyneen rikollisuuden* käsissä. Erityisesti tämä näkyy laajamittaisena aliturakointitoimintana, johon liittyy tulojen salausta, pimeän ulkomaisen työvoiman käyttöä ja pimeiden palkkojen maksua, eläke- ja sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättämistä, kuittikauppaa ja tilauspetoksia. Poliisiasian tietojärjestelmän mukaan vuonna 2009 talousrikosyhteyttä oli noin 44 prosentissa järjestäytyneitä rikollisuutta koskevista tutkittavina olleista rikosjutuista. Vuosina 2007 ja 2008 yhteyttä oli vain noin neljänneksessä rikosjutuista.

Viimeaikaisten selvitysten pohjalta on arvioitu²⁹, että rakennusalan ulkomaalaisista työntekijöistä yli kaksi kolmasosaa työskentelee Suomessa siten, että heille maksetut palkat jäävät laillisesti tai laittomasti Suomen verotuksen ulottumattomiin.

Kuljetusalan yritykset arvioivat 2009 tehdyssä kyselyssä³⁰ harmaan talouden tärkeimmiksi ilmenemismuodoiksi alallaan pimeän työvoiman käytön ja ulkomaisten liikennöitsijöiden laitoman toiminnan Suomen markkinoilla. Myös pimeiden kuljetuspalvelujen myynti yksityisajoneuvoilla, konkurssikeinottelu, kertakäyttöyritysten hyödyntäminen ja luvanvaraisen tavaraliikenteen palvelujen myyminen kirjanpidon ohi todettiin yleisiksi harmaan talouden ilmenemismuodoiksi. Viranomaistoimien yhteydessä on havaittu, että Suomen kautta tapahtuvaan itävientiin liittyvät väärinkäytökset ovat hyvin organisoituja ja johdettuja. Myös Europolin laatimassa EU-maiden yhteisessä järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arviossa (OCTA) on kiinnitetty erityistä huomiota kulje-

²⁷ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaaman harmaata taloutta käsittelevän tutkimuksen loppuraportti. Toim. Harmaa Hirvi Oy. Kesäkuu 2010. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010.

<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=mw16710124737147&cmd=download>

²⁸ Taloustaantuman vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

²⁹ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, 96.

³⁰ Sama, 112.

tussektoriin sekä tilanteisiin, joissa **järjestäytyneen rikollisuuden valta-asema pääsee vahvistumaan kokonaisilla elinkeinoelämän aloilla.**

Suomen kautta Venäjälle vietävään tavaravirtaan kohdistuvissa väärinkäytöksissä voidaan hyödyntää EU-sisäkaupan valvontajärjestelmän heikkouksia, suurien liikenne- ja tavaramäärien valvonnan mahdottomuutta sekä Venäjän tullimenettelyn ja valvonnan aukkoja. Vuoden 2008 tasolla varovaisesti arvioiden Venäjän kokonaistuonnista vähintään 20 prosenttia lienee harmaatuontia³¹. Väärinkäytöksillä on monia haittavaikutuksia Suomen elinkeinoelämän toimintaperiaatteiden ja valtiontalouden kannalta.³²

Pimeä työnteko on Suomessa etenkin ulkomaille rekisteröityjen yritysten toimintaan liittyvä ongelma. Harmaata taloutta syntyy erityisesti silloin, kun ulkomaalainen työntekijä työskentelee Suomessa ulkomaisen työnantajan palveluksessa. Ongelmia syntyy verotussäännösten tulkinnasta, puutteellisesta valvonnasta sekä ulkomaisen yrityksen velvoitteiden toteuttamisen ja veronperinnän ongelmista. Verovalvonnan kannalta työvoiman vuokraus on mm. ilmoitusvelvoitteiden ansiosta ainakin teoriassa hieman paremmin valvottavissa kuin aliurakointityö. Työvoiman vuokrauksen suosion viimeaikainen lasku johtunee ennen kaikkea siitä, että aliurakointiin ei liity vastaavanlaisia työn suorittajan ja teettäjän ilmoitusvelvollisuuksia kuin vuokratyöhön.³³

Lähetettyjen työntekijöiden työsuhteen ehdot ovat usein puutteellisia palkkauksen, työterveyshuollon ja sosiaalivakuuttamisen osalta ja tapauksiin epäillään liittyvän myös kiskonnantapaista työsyrintää. Pimeää työvoimaa tulee jonkin verran myös EU:n ulkopuolisista maista, toistaiseksi vielä eniten lähialueilta, mutta myös Kaukoidästä.

Pimeän työvoiman hankinta ja käyttö liittyvät vahvasti järjestäytyneeseen ja ammattimaiseen rikollisuuteen. Esimerkiksi rakennusalan aliurakoinnit ja siivousala ovat rikollisryhmien kiinnostuksen kohteina. Perinteisen järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan kytkeytyy harmaata taloutta ja talousrikoksia, joiden toteuttamisesta vastaavat erikoistuneet järjestäytyneet rikollismuodostelmat.

Pimeän työvoiman käyttäminen aiheuttaa verotulojen menetysten lisäksi vahinkoa yrityksille ja markkinoille. Epäasianmukaiset työn tuotantorakenteet, yritysten velvoitteiden laiminlyönnit sekä normien ja säädösten noudattamisesta tinkiminen vaikeuttavat alalla toimivien muiden yritysten mahdollisuuksia toimia rehellisesti ja vääristävät siten kilpailua. Pimeän työvoiman käyttö vaikuttaa maksettaviin palkkoihin ja houkuttelee myös rehellisiä yrittäjiä toimimaan harmaalla alueella.

Pimeän työvoiman käyttö aiheuttaa menetyksiä myös vakuutusyhtiöille, kun lakisääteiset vakuutukset laiminlyödään järjestelmällisesti tai maksujen perusteina olevat tiedot ovat perättömiä. Väärinkäytöksillä on vaikutusta eläkevarojen riittävyteen, lisäksi yhteiskunta joutuu rahoittamaan enemmän sosiaaliturvaa. Työeläkevakuutuspetos-rikosnimikettä ei välttämättä tunneta eikä tunnisteta riittävästi harmaaseen talouteen liittyvissä rikostutkimuksissa.

Ennakkoperintärekisteröinti toimii verohallinnon välineenä ulkomaisen yritystoiminnan valvonnassa, mutta rekisteriin merkittyjen yritysten työnantajavastuun puuttuminen heikentää välineen tehoa. Myös suomalaiset liiketoimintakieltoon joutuneet yrittäjät voivat jatkaa epärehellistä yritystoimintaa ulkomaille rekisteröidyillä yrityksillä. Suomessa aliurakointiin käytettäviä **ulkomaisia yrityksiä**

³¹ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, 175–176, 180.

³² Sama, 162.

³³ Sama, 98.

kierrättämällä vältetään kiinteän toimipaikan syntyminen ja hankitaan yritykselle puhtaat paperit tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006, ns. tilaajavastuulain) vaatimia tarkistuksia varten. Vuonna 2008 ennakkoperintärekisteriin merkittyjen virolaisyriyten melko suuri vaihtuvuus viitanee tähän.³⁴

Yritystoiminnan kasvaviin uhkiin kuuluu myös *sisäpiiririkollisuus*. Sisäpiiririkollisuuden arvioidaan muuttuneen yhä kansainvälisemmäksi ja rikollisten keinojen entistä monimutkaisemmiksi. Kiellettyjä kauppoja tekevät yhä useammin sijoitustoiminnan ammattilaiset pörssiyritysten ulkopuolella.

Vuonna 2009 Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskus otti vastaan 27 836 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Niistä 55 koski terrorismin rahoitusta. Vuonna 2010 kesäkuun loppuun mennessä ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista oli kertynyt kaikkiaan 12 381 joista 6 koski terrorismin rahoitusta. Käytännössä lähes kaikki terrorismin rahoitusta koskevat ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista liittyivät ns. pakotelistoilla oleviin maihin tai luonnollisiin ja oikeushenkilöihin. Rahanpesulain säännökset asiakkaiden tuntemisesta ja asiakassuhteen jatkuvasta seurannasta edellyttävät ilmoitusvelvolliselta riittäviä toimintamalleja ja menetelmiä havaitakseen toimintaansa ja asiakkaisiinsa liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit. Keskeisimmät säädökset ja ohjeet ovat saatavissa rahanpesun selvittelykeskuksen Internet-sivuilta <http://www.rahanpesu.fi/>.³⁵

Poliisin tietoon tulee Suomessa edelleen hyvin vähän rikoksia, joihin liittyy korruptiota. Myös yrityssalaisuusrikokset voidaan katsoa korruptiiviseksi toiminnaksi, kun niihin liittyy yksityisen edun tavoittelua. Yrityssalaisuusrikokset ovat yleistyneet 2000-luvulla tasaisesti. Poliisin tietoon tulleet luottamusaseman väärinkäyttämisepäilyt ovat poliisiasiantietojärjestelmän mukaan yleistyneet merkittävästi. Niiden määrä pysyi melko vakaana vuoteen 2006, mutta on sen jälkeen lähes kaksinkertaistunut.³⁶

5.2 Petosrikollisuus

Yrityksiin kohdistuva petosrikollisuus on monimuotoinen ja nopeasti kehittyvä ilmiö, josta on saatavissa vain vähän eriteltyä tilannetietoa. Petollista laskutusta, rahankeräystä ja markkinointia kohdistuu yrityksiin varsin usein.

Yrityksiin kohdistuvan petosrikollisuuden eräs alalaji on ns. klassinen rahoitusyhtiöpetos, joita esiintyy jatkuvasti, koska ne ovat tuottoisia ja yksinkertaisia toteuttaa. Kyse on yritysten välisestä **petostoiminnasta liikesuhteessa**. Peruskuvio on yksinkertainen: yhtiö A myy tavaraa yhtiölle B ja kauppaan hankitaan rahoitusyhtiön leasingrahoitus. Rahat siirtyvät kaupan jälkeen rahoitusyhtiöltä myyjäyhtiö A:lle, mutta ”ostajayhtiö” B ei hoida leasingsopimukseen kuuluvia kuukausilyhennyksiä rahoittajalle. Uhrina on rahoitusyhtiö, kun sekä yhtiö A että B kuuluvat samalle taholle.

³⁴ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, 107.

³⁵ Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2009.

[http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/RAP_Vuosikertomus%202009/\\$file/RAP_Vuosikertomus%202009.pdf](http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/RAP_Vuosikertomus%202009/$file/RAP_Vuosikertomus%202009.pdf); Rahanpesun selvittelykeskuksen puolivuotiskatsaus 2010.

[http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/RAP_2010_puolivuotiskatsaus/\\$file/RAP_2010_puolivuotiskatsaus.pdf](http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/RAP_2010_puolivuotiskatsaus/$file/RAP_2010_puolivuotiskatsaus.pdf)

³⁶ Juslén Jenni, Muttilainen Vesa: Korruption ydinalueet 2000-luvun Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu, 2009.

Monimutkaisempi versio rahoitusyhtiöpetoskuviosta syntyy, kun ostajayhtiö B ei ole samaa tahoaa myyjäyhtiö A:n kanssa. Tällöin ostajayhtiön B edustajaa erehdytetään allekirjoittamaan leasingso-
pimus, joka sisältää maininnan, että ostaja on hyväksynyt ja ottanut kaupankohteen vastaan. Ostajaa on voitu erehdyttää lupaamalla, että kaupankohde toimitetaan ostajayhtiölle heti allekirjoituksen jälkeen, kunhan sopimusasiakirja on ensin toimitettu rahoitusyhtiön tarkastettavaksi. Todellisuudessa yhtiö A laskuttaa kauppasumman välittömästi rahoitusyhtiöltä eikä toimita kaupankohdetta ostajayhtiö B:lle. Uhreina ovat tällä kertaa sekä rahoitusyhtiö että ostajayhtiö B.

Petoskuvio muuttuu yhä monimutkaisemmaksi, jos myyjäyhtiö A sekä rahoitusyhtiö ovat sopineet keskenään, että myyjäyhtiö A perii rahoitusyhtiön puolesta leasingvuokramaksun ostajayhtiö B:ltä tarkoituksin, että A tilittää sen rahoitusyhtiölle. Tämä menettely soveltuu tilanteisiin, joissa myyjäyhtiö myy laitteiden lisäksi myös tulevaisuuteen kohdistuvaa huolto- ja ylläpitopalvelua, jolloin rahoitusyhtiö rahoittaa vain laitteiden osuuden. Tilitysmenettelyn järkevyyden on siinä, että asiakasyhtiö B selviää yhdellä maksusuorituksella yhteen paikkaan. Rikolliseksi toiminta muuttuu, jos myyjäyhtiö A ei toimita ostajayhtiö B:lle mitään, mutta silti laskuttaa kauppasumman rahoitusyhtiöltä. Rahoitusyhtiö ei havaitse mitään outoa, koska myyjäyhtiö A suorittaa joka kuukausi leasingmaksua vastaavan määrän B:n puolesta ja B:n tietämättä rahoitusyhtiölle. A kykenee rahoittamaan toimittamattomien kauppajen kuukausittaiset leasingvuokramaksut uusista leasingso-
pimuksista saaduilla rahoitusyhtiön maksuilla. Toisin sanoen myyjäyhtiö on rakentanut ns. pyramidin, joka toimii kunnes rahoitusyhtiölle menee tieto toimittamattomista kaupankohteista. Ostajayhtiö B ei ole välttämättä kärsinyt taloudellisesti mitään, jos ei ole ehtinyt maksaa toteutumattomasta kauppatapahtumasta kenellekään. Tämän takia ns. rahoitusyhtiöpyramidi voi toimia pitkään ja vahingot saattavat nousta miljooniin euroihin. Tällä toimintaperiaatteella rakennettuja pyramideja on toteutettu aivan viime aikoina.

Maksukorttirikollisuus on monimuotoinen, kasvava ja yleensä rajat ylittävä rikollisuuden ala. Alhaisen kiinnijäämisriskin ja onnistuttaessa huomattavien hyötymismahdollisuuksien vuoksi maksukorttirikolliset kuuluvat lähes poikkeuksetta organisoituihin rikollisryhmiin.

Maksukorttirikolliset käyttävät hyväkseen kansallisen viranomaistoiminnan hitautta ja lainsäädäntöjen eroja: maksukorttidata kiertää maapallon muutamassa sekunnissa, mutta jälkikäteen ilmoitetun maksukorttirikoksen kansallisessa tutkinnassa tarvittavia tietoja suojaavat usein pankkisalaisuus, ja niiden saaminen toisesta maasta edellyttää usein vähintäänkin oikeusapupyynn-
töä. Maksukorttitietojen anastamisesta koituvat tappiot kertyvät ajan myötä, kun tietoja myydään ja hyödynnetään rikollisesti. Koska kopioituja maksukortteja käytetään todennäköisesti väärin myöhemmin, vahingonvaurio kasvaa. **Etenkin yritysten maksukorttien väärinkäytöstä voi aiheutua huomattavan suuria tappioita, koska näiden korttien luottorajat ovat korkeat.**

Viime vuonna (2009) ulkomaiset rikollisjoukot aiheuttivat merkittävän tilastopiikin maksuvälinepetosten määrään. Vuonna 2010 on vastaavia maksukorttien kopiointiin keskittyviä rikollisryhmiä tavattu Suomessa toistaiseksi vain kaksi, jotka saatiin kiinni ennen vahingon syntymistä.

Maksukorttirikollisuus muuttuu muotoaan uusien tietoturvasstandardien käyttöönoton myötä. Samalla kun maksukorttitietojen kopioinnin eli skimmingin tappiot ovat laantumassa, etämyyntipetokset lisääntyvät kaiken aikaa, mikä on nähtävissä erityisesti pääkaupunkiseudulla. Maksuvälinepetostappiot ovat kasvamassa erityisesti kaupan sektorilla.

Etämyyntipetosten kasvun merkitystä vahvistavat niiden maailmanlaajuiset toteuttamistavat. Netti-
kaupat ulkoistavat maksuliikennepalvelunsa usein toiseen maahan, ja pankkisalaisuuden piirissä

olevien transaktiotietojen saaminen edellyttää aikaa vievää oikeusapupyyntöä. Ostokset pilkotaan niin pieniksi, etteivät ne täytä viranomaisten priorisointikriteerejä.

Koska maksukorttien tekniset ominaisuudet (EMV-standardi) vaikeuttavat rikollisten käteisnostoja Euroopassa, rikolliset nostavat käteistä kopioiduilla korteilla esimerkiksi USA:ssa tai Latinalaisessa Amerikassa.

Vakuutusyhtiöihin kohdistuvat petosrikokset aiheuttavat joka vuosi 100–200 miljoonan euron menetykset yhtiöille ja nostavat asiakkaiden kustannuksia. Vakuutusyhtiöt torjuvat näitä rikoksia tehokkaasti ja rajoittavat vakuutuksenottajille aiheutuvaa vahinkoa. Yleisin vakuutuspetoksen tekotapa on vahingon määrän ja laadun liioittelu. Petosrikoksia kohdistuu yhtä hyvin henkilö- kuin yritys- vakuuttamiseenkin. Petokset ja vakuutus tuotteet antavat rikollisille mahdollisuuksia nopeaan ja suureen rikoshyötyyn, ja siksi ne kiinnostavat erityisesti myös ammattimaista ja järjestäytyneitä rikollisuutta. Petos- ja talousrikollisuus on usein ammattimaista, ja samat tahot huijaavat sekä pankkeja, vakuutuslaitoksia että rahoitusyhtiöitä. Harmaan talouden harjoittajat ovat merkittävä riski luotonannon ja rahoituksen kannalta.

Finanssialan rikosilmoitusaktiivisuus on alhainen muun muassa siksi, että rikosprosessi etenee liian hitaasti. Ottaen huomioon vakuutusyhtiöille tehtyjen vahinkoilmoitusten ja niistä tarkempaan tutkintaan siirrettyjen epäselvien (noin 3 000 tapausta) vahinkojen määrät, poliisille tehtyjen rikosilmoitusten määrät ovat hyvin alhaiset. Vuosittain poliisilla on ollut tutkittavana alle 200 vakuutusalan tekemää rikosilmoitusta.³⁷

Kauppaan kohdistuvien petosten ja maksuvälinepetosten määrä on tuntuvasti kasvamassa. Kauppaan ja muihin palvelualoihin kohdistuvassa petosrikollisuudessa ammattimaisesti toimivien tekijöiden ja järjestäytyneen rikollisuuden merkitys on huomattava. Nämä tahot käyttävät petosrikoksissa hyväkseen myös yritystoimintaa ja bulvaaneja. Etenkin maksukortteja, tietoverkkoja ja prepaid-liittymiä hyödynnetään entistä useammin petollisia ostoksia tehtäessä. Oikeilla korteilla varmentamatonta maksamista hyödyntäen tehtävät petokset ovat varsin yleisiä. Petosrikollisuutta esiintyy erityisesti myös voimakkaasti kasvavassa nettikaupassa.

Viime aikoina on havaittu, että rikolliset ovat käyttäneet suomalaisten yritysten nimiä hyväksi yritysten tietämättä. Identiteettivarkaus tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että laillisen yrityksen tietoja (kuten nimi, osoite, LY-tunnus, suomalainen henkilötunnus tms.) hyödynnetään yrityksen tietämättä rikolliseen toimintaan (yleensä kuljetustoimintaan). Yrityksen tietojen käyttäminen mahdollistaa sen, että rikollinen taho voi tällöin toimia täysin anonyymisti. Lisäksi näin toimimalla laitton kuljetus saadaan näyttämään lailliselta. Identiteettivarkauksia voidaan estää tehostamalla yrityksissä asiakkaan puolesta toimivien tahojen tunnistamista. Myös asiakkaan normaalin liiketoiminnan tunteminen tukee identiteettivarkauksien havaitsemista. Identiteettivarkauksissa esimerkiksi kuljetuksen määränpää usein poikkeaa kyseisen yrityksen kuljetusten tavanomaisista määränpäistä.

Kasvavana ongelmana voidaan pitää Internetin välityksellä tapahtuvia verkkopankkijärjestelmiin kohdistuvia huijauksia. Rikoksia voidaan toteuttaa käyttämällä hyödyksi Internetin kautta levitettäviä haittaohjelmia, joilla saastutetaan pankkien asiakkaiden tietokoneita. Haittaohjelman avulla siirretään asiakkaiden tileiltä rahaa muille pankkitileille sekä Suomessa että ulkomailla. Rikosten teos-

³⁷ Lohiniva Anja, Muttillainen Vesa: Vakuutusala petosten kohteena, Poliisiammattikorkeakoulun raportteja julkaisusarja, 2009.

sa käytetään välikäsinä henkilöitä, jotka on värvätty vastaanottamaan oikeudettomasti siirretyt rahat ja toimittamaan ne rikoksen päätekijöille. Näitä ns. muuleja houkutellessa suorien kontaktien lisäksi mm. massasähköpostiviesteillä tai eräiden www-sivustojen kautta. Toiminnassa on järjestäytyneisyyden piirteitä.

Vaikka *väärennetyn rahan* levitys lisääntyi Suomessa euroon siirtymisen myötä, Suomessa on tois-
taiseksi tavattu varsin vähän väärennettyjä euroseteleitä. Suomi sijaitsee melko kaukana väärän ra-
han valmistusmaista eikä Suomella ole ollut yhteistä rajaa toisen yhteisvaluuttaa käyttävän maan
kanssa. Viron liittyminen euroalueeseen saattaa muuttaa tilannetta nykyisestä.

5.3. Yritystoiminnan laitton häirintä ja ääriliikkeiden rikollisuus

Kauppaan ja tiettyihin tuotannonaloihin kohdistuu ääri- ja yhdenasianliikkeiden toimintaa, joka pyrkiessään vaikuttamaan kuluttajien käyttäytymiseen voi käyttää myös laittomia keinoja. Tällaisissa tapauksissa liiketilat, tuotteet sekä yritysten henkilöstö ja heidän omaisuutensa voivat joutua lait-
tomien mielenilmausten tai vahingontekorikosten kohteeksi. Esimerkiksi eläinten oikeuksien puo-
lesta kampanjointiin liittyviä rikoksia on kohdistunut niin turkisalaan kuin lääketieteellisuuteenkin.

Suomessa ja ulkomailla toimiviin suomalaisiin yrityksiin kohdistuvaa terroritekojen uhkaa voidaan
suojelupoliisin mukaan pitää tällä hetkellä vähäisenä. Suomalaisyrityksiä toimii kuitenkin sellaisis-
sa maissa ja alueilla, joissa terrori-iskujen todennäköisyys on huomattavan suuri. Vaikka Suomi tai
suomalaiset yritykset tai henkilöt eivät ole tällaisilla alueilla tehtyjen iskujen kohteita, tämä ei sulje
pois sitä mahdollisuutta, että suomalaiset yritykset tai henkilöt kärsisivät vahinkoja joitakin muita
maita vastaan suunnatuissa iskuissa.

Suomessa ja ulkomailla toimiviin suomalaisiin yrityksiin kohdistuvaa terroritekojen uhkaa voidaan
suojelupoliisin mukaan pitää tällä hetkellä vähäisenä.

5.4 Toimenpiteet tuotantoa ja toimintaa vaarantavan rikollisuuden ehkäisemiseksi

Henkilöstön ja sopimuskumppaneiden asema on erityisen keskeinen ehkäistäessä tuotantoon ja toi-
mintaan kohdistuvia rikoksia sekä yritysten rikollista hyväksikäyttöä. Erityistä huomiota tulisi kiin-
nittää henkilöstön rekrytoinnin turvallisuustekijöihin, hyvään henkilöstöpolitiikkaan ja johtamiseen,
alihankinnan ja muun ulkopuolisen työvoiman turvallisuuteen sekä pimeän työvoiman käytön eh-
käisemiseen.

Yrityksen johdon ja muun *henkilökunnan turvallisuustietoisuuden* ylläpito tulee huomioida riittävän
tehokkaasti; samoin turvallisuuskoulutus ja -tiedottaminen. Yrityksille tulisi myös laatia selkeät
ohjeet rikosturvallisuudesta huolehtimista sekä niitä tilanteita varten, joissa yritys epäilee joutu-
neensa väärinkäytöksen tai rikoksen kohteeksi. Helsingin seudun kauppakamarin 2010 julkaiseman
selvityksen mukaan vain puolet pääkaupunkiseudun yrityksistä kouluttaa henkilökuntaansa rikolli-
suuden ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi.³⁸

³⁸ Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

Tietoturvallisuus on tärkeä osa yritysturvallisuutta. Tietoturvallisuutta voidaan edistää sisällyttämällä tietoturvallisuuden hyvien käytäntöjen edellyttämät toimenpiteet toiminta- ja työohjeina yrityksen toiminnan ohjaus-, johtamis- ja laatujärjestelmään.

Sähköisessä muodossa olevan tiedon fyysiseen suojaamiseen, tiedon syöttämisen suojaamiseen (PIN-koodit, salasanat), laitteiden ja tiedon käsittelyoikeuksiin sekä haavoittuvuuksien toteamiseen ja nopeaan korjaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Yhteistyöstä ja tiedonvaihdesta elinkeinoelämän kanssa voidaan suurempien poliisilaitosten parempien erikoistumismahdollisuuksien ansiosta huolehtia entistä tehokkaammin myös paikallisesti. Maksukorttirikollisuuden torjunnassa jatkuva päivittäinen yhteistyö finanssialan, kaupan ja eri maiden poliisiviranomaisten kesken on välttämätöntä. Erityisesti etämyyntipetosten torjumiseksi kansainvälistä yhteistyötä tulisi vahvistaa.

Vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi on tärkeää arvioida ja hallita riskejä, jotka liittyvät lainsäädännön rikosten tekemistä helpottaviin ominaisuuksiin (crime proofing). Myös järjestäytyneen rikollisuuden leviämistä ehkäisevien toimintamallien³⁹ ohjeistamista tulisi harkita. Etenkin liikkuvan rikollisuuden torjumisessa tarvitaan tiivistä reaaliaikaista yhteistyötä elinkeinoelämän eri alojen, yritysten ja viranomaisten kesken. Teknisten valmiuksien kehittäminen on tärkeää.

Lainsäädännön merkitystä rikollisen toiminnan kannalta tulisi tarkastella rikollista toimintaa mahdollistavien ominaisuuksien, rikosten selvittämisen ja rikosvastuun toteutumisen sekä seuraamusten täytäntöönpanon osalta. Sääntely vaikuttaa usein viranomaisten väliseen yhteistyöhön, jota ei lainsäädännöllä tarpeettomasti tule vaikeuttaa. Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta sekä säännöstö että viranomaistoiminta ovat hajanaisia.

Alihankintaan ja urakoiden ketjuttamiseen liittyvät lieveilmiöt tulisi vahvasti huomioida talousrikollisuuden torjuntamenetelmien suunnittelussa ja kohdentamisessa. Käännetty arvonlisävero ei yksin riitä torjumaan harmaata taloutta, vaan viranomaisten valvontatoimille ja yhteistyölle on tarvetta jatkossakin. Urakoitsija- ja työntekijätietoja tulisi vaihtaa yritysten ja viranomaisten kesken reaaliaikaisesti. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista yrityksillä olevien tietojen siirtämistä viranomaisien käyttöön kiinnijäämisriskin lisäämiseksi. Yrityksille olisi vastaavasti tärkeää saada viranomaisilta rikollista toimintaa ennakoivaa tietoa.

Viranomaisten toimintamahdollisuuksia tulee edelleen kehittää yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden ehkäisemiseksi.

Ilman kiinteää toimipaikkaa Suomessa toimivat yritykset ja niiden Suomeen asetetut edustajat yhdessä tšekäläisen teettäjän kanssa voitaisiin Norjan tavoin säätää yhteisvastuullisiksi työpalkkojen lähdeveroista tai niistä toimitettavista ennakonpidätyksistä. Valvonnan edellytysten turvaamiseksi ulkomaisten yritysten ilmoitus- ja rekisteröitymisvelvollisuuksien kattavuutta tulisi lisätä.

Kansainvälistä yhteistyötä ja valvontaa tulisi kehittää esimerkiksi siten, että selvitetään mahdollisuudet laajemman, esimerkiksi koko EU-alueella voimassa olevan liiketoimintakiellon aikaansaamiseen. Lainsäädännön tasolla on huolehdittava riittävästä toiminta- ja tiedonvaihtokeinoista sekä valvonnasta myös rajat ylittävissä tilanteissa. Sekä viranomaisten että mahdollisuuksien

³⁹ Ks. Rikostorjunnan toimintamalli yrityksille.

<http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/F2C72FFC33CAF163C22574C5002AC676>

mukaan myös yrityssektorin on pyrittävä hyödyntämään ulkomaisia ja kansainvälisiä kokemuksia rikosentorjunnasta ja tiedonkeruusta.

Logistiikka-alan muuttuva toimintaympäristö asettaa haasteita alaan kohdistuvalle valvonnalle. Kuljetustoimialalla on suhtauduttu myönteisesti erityisesti tilaajavastuun ulottamiseen kuljetuspalveluja tilaaviin yrityksiin ja yhteisöihin. Myös rangaistusten koventamista ja viranomaisvalvonnan lisäämistä on pidetty toivottavana.⁴⁰ Tilajavastuutarkastajat ovat esittäneet, että tilaajavastuulaissa tarkoitettujen selvitykset tulisi pyytää kaikilta alihankkijoilta.⁴¹ Vientikaupan sähköisen asiointimenettelyn toteutuminen vahvistaa mahdollisuuksia hyödyntää riskianalyysejä ja riskienhallintaa valvonnan tehostamiseksi. Väärinkäytöksissä hyödynnettävien kansainvälisten toimintaketjujen aikaansaamat näyttövaikeudet kuitenkin haittaavat väärinkäytöksiin kohdistuvia rikosprosesseja⁴².

Yrityksillä on syytä olla käytössään riittävät toimenpideohjelmat *korruptioriskin* varalta. Korruption vastaisesta ohjelmasta tulisi tiedottaa, jotta työntekijät tietävät ohjelmasta ja ymmärtävät, että rikkomuksista seuraa rangaistus.⁴³

⁴⁰ Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, 115.

⁴¹ Aluehallintovirasto. Tilajavastuulain valvonnan tuloksia vuodelta 2009.

http://www.tyosuojelu.fi/upload/Hietaranta_27042010.ppt

⁴² Tulliselvitysrikos lisättiin lakiin 2009.

⁴³ Confronting corruption: The business case for an effective anti-corruption programme. PricewaterhouseCoopers, 2008. <http://www.pwc.com/gx/en/forensic-accounting-dispute-consulting-services/business-case-anti-corruption-programme.jhtml>

6 Lähdetahot ja lähteet

Tilannekuvatyöhön osallistuneet yhteisöt ja niiden tuottamat lähteet

Akava ry

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Finanssialan Keskusliitto

Finanssivalvonta

Finnsecurity ry

Helsingin poliisilaitos

Kaupan liitto

Keskuskauppakamari

- **Yritysten rikosturvallisuus 2008: Riskit ja niiden hallinta.** Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari, huhtikuu 2008.

<http://www.keskuskauppakamari.fi/Edunvalvonta/Elinkeinopolitiikka/Yritysturvallisuus>

- **Ohjeita Avainhenkilöriskien hallintaan 2006.**

Keskusrikospoliisi

- **Keskusrikospoliisin uhka-arviot** Europolia, PTR-viranomaisia ja kotimaisia lainvalvontaviranomaisia varten aineistoineen.

- **Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomukset.**

<http://www.rahanpesu.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/5ACA47DAF80733D5C2257057003F5BE4?opendocument>

Oikeusministeriö/Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

- **Rikollisuustilanne 2009.** Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. OPTL:n tutkimuksia 250. <http://www.optula.om.fi/52318.htm>

- OPTL:n julkaisut ks. <http://www.optula.om.fi/2662.htm>

Sisäasiainministeriö/Pelastusosasto

Suojelupoliisi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry

Suomen Yrittäjät

Tullihallitus

Viranomaisyhteistyön kehittämisprojekti Virke

- **Talousrikollisuuden tilannekuvaraportit**

Muut lähteet

Aluehallintovirasto. Tilaajavastuulain valvonnan tuloksia vuodelta 2009.

http://www.tyosuojelu.fi/upload/Hietaranta_27042010.ppt

Confronting corruption: The business case for an effective anti-corruption programme.

PricewaterhouseCoopers, 2008.

<http://www.pwc.com/gx/en/forensic-accounting-dispute-consulting-services/business-case-anti-corruption-programme.jhtml>

European Law Enforcement Cooperation.

<http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=publications&language=>

Hirvonen Markku, Lith Pekka, Walden Risto: Suomen kansainvälistyvä harmaa talous.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaaman harmaata taloutta käsittelevän tutkimuksen loppuraportti. Toim. Harmaa Hirvi Oy. Kesäkuu 2010. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010.

<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=mw16710124737147&cmd=download>

Juslén Jenni, Muttilainen Vesa: Korruption ydinalueet 2000-luvun Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu, 2009.**Kansallisen ihmiskaupparaportin kertomus 2010. Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa.** Vähemmistövaltuutettu, Helsinki 2010.

[http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio/\\$file/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio.pdf](http://www.vahemmistovaltuutettu.fi/intermin/vvt/home.nsf/files/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio/$file/Ihmiskaupparaportti%202010_suomi_netiversio.pdf)

Kauppalehti ePortti. Kaupallinen palvelu yhteistyökumppanin luotettavuuden tarkistamiseksi. ePortti.kauppalehti.fi | Etusivu**Lehti Martti: Ryöstörikoskatsaus 2007.** Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 83. Helsinki 2008. <http://www.optula.om.fi/42469.htm>**Lohiniva Anja, Muttilainen Vesa: Vakuutusala petosten kohteena,** Poliisiammattikorkeakoulun raportteja, 2009.**OCTA 2008. EU Organised Crime Threat Assessment.** Europol 2008.

[http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_\(OCTA\)/OCTA2008.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/European_Organised_Crime_Threat_Assessment_(OCTA)/OCTA2008.pdf)

Sirén Reino, Aaltonen Mikko, Kääriäinen Juha: Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki 2010.

<http://www.optula.om.fi/50268.htm>

Taloustaantumien vaikutukset yritysten kilpailukykyyn vaikuttavaan rikollisuuteen 2010.

N=309 Helsingin seudulla toimivaa yritystä. Helsingin seudun kauppakamari, 2010.

http://www.helsinki.chamber.fi/files/4059/Taloustaantumien_vaiikutukset_yritysrkollisuuteen_2010.pdf

Turvallisuus-lehti 1/2006.**Työolobarometri, lokakuu 2008.** Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 33/2009.

http://www.tem.fi/files/23217/TEM_33_2009_tyo_ja_yrittajyys.pdf

Työolobarometri, lokakuu 2009. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 34/2010.

http://www.tem.fi/files/27208/TEM_34_2010_netii.pdf

Valtiovarainministeriö. VAHTI-sivusto, julkishallinnon tietoturvallisuuden ohjaus.

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/05_valtionhallinnon_tietoturva_llisuus/20091117Kohdis/name.jsp

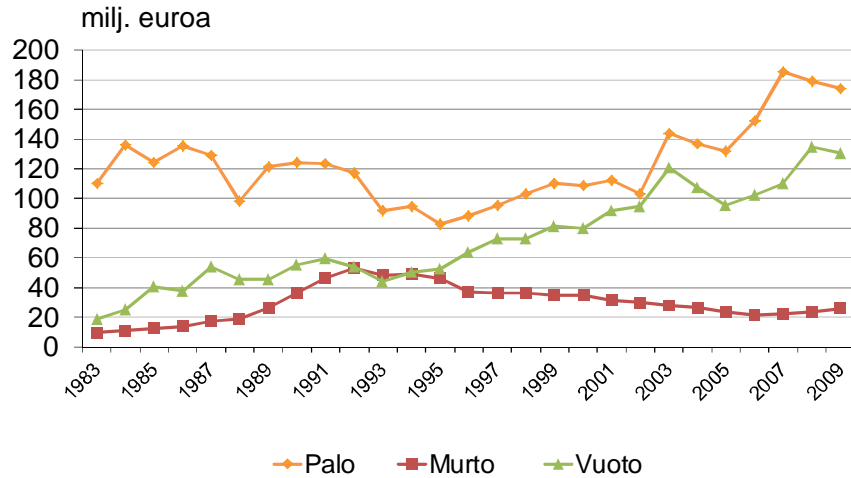
Viestintävirasto. Tietoturvakatsaukset, CERT-FI.

<http://www.cert.fi/katsaukset/2010.html>

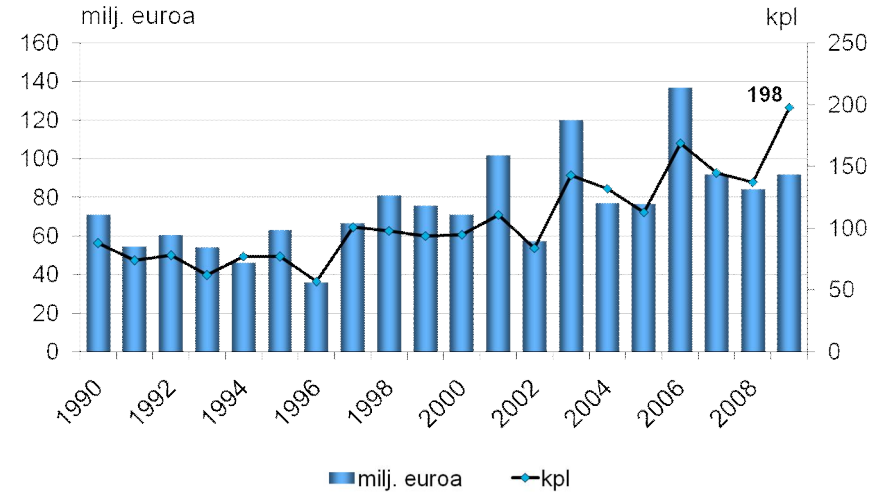

Liitetilastoja

Palo-, murto- ja vuotovahingot 1983-2009

Vakuutusyhtiöiden korvaamat suurpalot 1990-2009 (kpl, milj. euroa)

Lähde: FK / Finanssialan Keskusliitto.

Kaikki poliisin tietoon tulleet varkaus- ja näpistysrikokset 2000–2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 tammi- elokuu
Törkeä varkaus	3 935	2 550	2 439	2 128	2 061	2 044	1 842	1 931	1 904	2 330	1 688
Varkaus ja näpistys yhteensä	171 933	160 785	162 500	161 206	150 077	140 708	134 121	133 599	135 564	140 522	90 927
Varkausrikosten yritykset	17 563	15 004	14 406	14 181	12 078	10 573	9 568	9 640	9 126	8 926	5 603
Varkausrikokset yhteensä	193 431	178 339	179 345	177 515	164 216	153 325	145 531	145 170	146 594	151 778	98 218

Myymälöihin kohdistuneet varkaus- ja näpistysrikokset (törkeä varkaus, varkaus, näpistys ja niiden yritykset) 2000–2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 tammi- elokuu
Törkeä varkaus	1 240	68	122	5	8	11	6	11	17	18	9
Varkaus ja näpistys yhteensä	40 482	40 683	42 360	44 157	42 121	43 074	43 259	44 072	47 456	52 414	34 415
Varkausrikosten yritykset	1 262	1 174	1 155	1 291	1 219	1 192	1 201	1 216	1 352	1 468	999
Varkausrikokset yhteensä	42 984	41 925	43 637	45 453	43 348	44 277	44 466	45 299	48 825	53 900	35 423
<i>Myymälöihin kohdistuneet kaikista %</i>	22	24	24	26	26	29	31	31	33	36	36

Lähde: Poliisin tietovarasto Polstat, syyskuu 2010.

Liikkeeseen murtautumalla tehdyt varkausrikokset (törkeä varkaus, varkaus ja näpistys sekä niiden yritykset) 2000–2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 tammi- elokuu
Törkeät varkaudet liikkeeseen murtautumalla	416	305	289	322	194	186	182	166	205	188	116
Varkaudet ja näpistykset liikkeeseen murtautumalla	7 076	5 743	4 866	4 370	3 638	3 098	2 991	3 144	3 145	3 181	1 965
Törkeän varkauden, varkauden ja näpistykseen yritykset liikkeeseen murtautumalla	2 331	1 928	1 736	1 594	1 244	1 005	987	1 030	1 061	1 111	669
Törkeät varkaudet, varkaudet ja näpistykset liikkeeseen murtautumalla sekä niiden yritykset yhteensä	9 823	7 976	6 891	6 286	5 076	4 289	4 160	4 340	4 411	4 480	2 750
<i>Kaikki törkeät varkaudet, varkaudet ja näpistykset sekä niiden yritykset yhteensä</i>	193 431	178 339	179 345	177 515	164 216	153 325	145 531	145 170	146 594	151 778	98 218
<i>Liikkeeseen murtautumalla kaikista %</i>	5,1	4,5	3,8	3,5	3,1	2,8	2,9	3,0	3,0	3,0	2,8

Lähde: Poliisin tietovarasto Polstat, syyskuu 2010.

Kaikki poliisin tietoon tulleet vahingontekorikokset 2000–2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 tammi- elokuu
Törkeä vahingonteko	275	238	427	229	230	225	234	208	240	196	148
Vahingonteko	43 448	40 163	38 895	40 194	41 003	40 194	38 653	42 677	44 179	39 207	25 983
Lievä vahingonteko	6 765	7 017	7 014	7 991	8 988	9 970	9 563	11 059	12 170	11 318	6 377
Vahingontekorikosten yritykset	0	0	0	7	14	13	13	25	58	52	34
Vahingontekorikokset yhteensä	50 488	47 418	46 336	48 421	50 235	50 402	48 463	53 969	56 647	50 773	32 542

Vahingonteko yleisellä paikalla liikekeskuksessa 2000–2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 tammi- elokuu
Törkeä vahingonteko	7	15	9	9	3	3	3	3	3	6	1
Vahingonteko	3 847	3 293	2 906	2 686	2 257	1 920	1 556	1 431	1 409	1 231	677
Lievä vahingonteko	565	544	491	540	505	486	371	406	389	340	189
Vahingontekorikosten yritykset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vahingontekorikokset yhteensä	4 419	3 852	3 406	3 235	2 765	2 409	1 930	1 840	1 801	1 577	867
<i>Liikekeskuksessa kaikista %</i>	9	8	7	7	6	5	4	3	3	3	3

Lähde: Poliisin tietovarasto Polstat, syyskuu 2010.

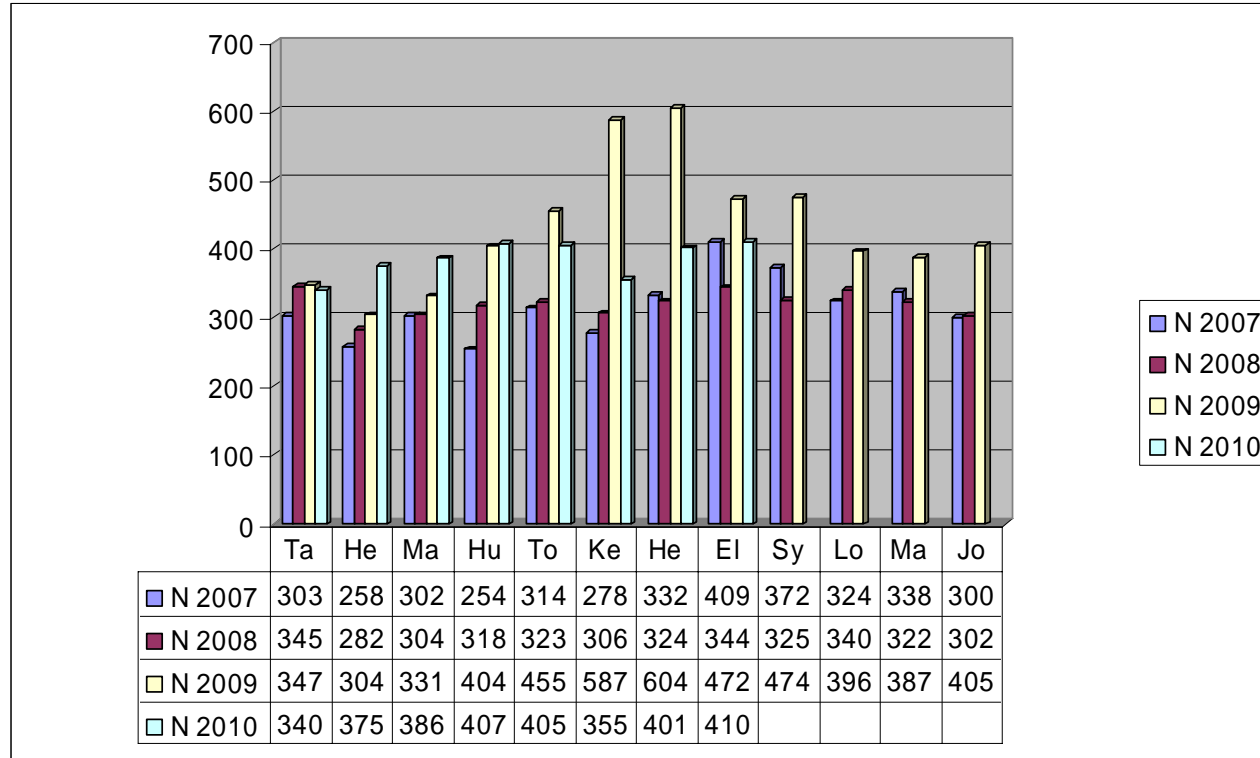
POLTTOAINEVARKAUDET LÄÄNEITTÄIN 2007–2010				
Lääni	2007	2008	2009	2010 tammi-elo
Etelä-Suomi	2536	3261	3262	2250
Helsinki	648	878	1044	771
Itä-Suomi	374	359	292	261
Lappi	179	162	167	104
Länsi-Suomi	1218	1300	1246	811
Oulu	182	414	476	297
Kaikki yhteensä	5137	6374	6487	4494

POLTTOAINEVARKAUDET LÄÄNEITTÄIN, tammi–heinä 2007–2010				
Lääni	2007 tammi-heinä	2008 tammi-heinä	2009 tammi-heinä	2010 tammi-heinä
Etelä-Suomi	1459	1857	1925	2006
Helsinki	419	448	629	666
Itä-Suomi	242	221	173	223
Lappi	82	113	100	94
Länsi-Suomi	631	827	805	732
Oulu	96	274	284	268
Kaikki yhteensä	2929	3740	3916	3989

Lähde: Poliisin Patja-järjestelmä/Rikitrip, syyskuu 2010.

Poliisille ilmoitetut maksuvälineriikokset kuukausittain 2007–2010 elokuu

Lähde: KRP, Tiedusteluosasto.